

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Севдалина Илиева Димитрова,
тел. +359 887 395 307; sevdalinaid_bg@mail.bg

Регистрационен номер 45970 в регистър за научната дейност -
<https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14061>;

Регистрационен номер 14061 в регистъра на академичния състав -
<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/14061>;

на дисертационния труд на Сабина Нуракинова

на тема „МОДЕРНИЗАЦИЯ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА
МЕДИЦИНСКИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА НА КАЗАХСТАН НА ОСНОВАТА НА
СТРАТЕГИЧЕСКОТО ПЛАНИРАНЕ“,

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, по докторска
програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство
(сигурност и отбрана)“

Велико Търново

2024 год.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Развитието и прогреса на всяка страна в съвременното общество се основава на системата за висше образование, чиято мисия е стремеж за повишаване на качеството на човешкия потенциал. В този контекст особено място заема професионалното образование на медицински специалисти, способни да осигурят опазването на здравето на хората и в защита на здравната сигурност, гарантираща тяхната жизнеспособност.

Здравето, като основен макроикономически фактор, се утвърждава като ключов елемент на стратегическите планове за устойчиво развитие на страните в условията на глобализационните процеси, чиито все проявяващи се отрицателни ефекти пораждаат нови предизвикателства за здравните системи на страните. Появяват се нови инфекциозни заболявания, епидемиологични, екологични и поведенчески рискове, които повече от всякога изискват професионално осигуряване на качествено медицинско обслужване и опазване на общественото здраве. И тук основният въпрос е в състояние ли е професионалното образование да откликне на тези предизвикателства, чийто отговор е нееднозначен. Нещо повече, образователните системи следва непрекъснато да се адаптират към динамичните промени на средата и да се развиват с изпреварващи темпове.

Отчитайки всички световни тенденции в тази насока, значението на медицинските университети за развитие на здравната система, икономиката и тенденциите на международните пазари, е все по-утвърждаващо се. Медицинските университети се превръщат в едни от основните източници на иновации и технологии, въведени в системата на здравеопазването. А това означава, че за тяхното ефективно развитие и осигуряването на качествен образователен процес с ключово значение е изборът на адекватна стратегическа рамка, базирана на примера „образование-наука-иновации“, което дефинира актуалността на темата на дисертационния труд на докторант Нуракинова. В отговор на това са изследвани концепцията на системата за управление и стратегическо планиране на университетите, неговите разновидности, резултатите от прилагането на различни модели на управление в университетите в различни страни и е оценен потенциалът на казахстанските медицински университети в тази насока.

Прочитът на дисертационния труд е в подкрепа на пълното съответствие на темата с основното съдържание на същия. Нещо повече авторът си е поставил амбициозната цел на основата на систематизиране и анализ на съществуващите теоретични разработки и споделен практически опит да внесе принос в модела на управление на медицинските университети в Казахстан, основан на стратегическо планиране.

Защитимостта на така поставената цел е посредством решаването на конкретизираните научно-изследователски задачи, обосноваването на обекта, предмета и

субект на научното изследване, приложимостта на общопризнатите на научното познание теоретични и емпирични методи.

В подкрепа на формулираната изследователска теза на научното изследване, авторът обосновава обхвата на научноизследователските търсения и верификацията на отговорите на научноизследователските въпроси в подкрепа на нейната защитимост.

На научната общност е представен дисертационен труд, отличаващ се с яснота и логика на изследванията, с аналитичен научноизследователски стил на изложение. Предложени са научни решения с практико-приложен характер за ефективен мениджмънт на медицинските университети в Казахстан. Конкретиката на аналитико-изследователската работа в дисертационния труд по неоспорим начин доказват приносите на Сабина Нуракинова към обогатяване на теорията, генериране на ново знание и усъвършенстване на практиката за ефективно управление на медицинските университети на основата на стратегическото планиране.

2.Обща характеристика и структура на дисертационния труд

В съответствие с формулираните цели и конкретизираните научно-изследователски задачи, избраната методика и инструментариум, е структуриран дисертационният труд. Постигането на целта, решимостта на задачите и защитимостта на изследователската теза в представените изследвания и анализи, е в обем от 270 страници, от които 233 стр. основен текст, литература –17 страници и приложения от 20 страници. Основният текст съдържа 28 фигури и 15 таблици. Съдържанието на научния труд е представено в увод, изложение в три глави, заключение, литература, приложения.

За целите на изследването и постигнатите научни и научно-приложни резултати в дисертационния труд Сабина Нуракинова проучва и използва подходяща литература, включваща 197 източници от различен характер (нормативни актове и документи с национална и международна значимост, литературни – на кирилица и латиница и интернет източници). Защитимостта на изведените изводи и резултати в дисертационния труд е чрез сполучлива симбиоза на теоретико-научно и практико-познавателно проучване на изследваната проблематика, подкрепена с необходимите доказателствени материали.

Първа глава на дисертационния труд е своеобразна теоретико-методологическа презентация на системата на управление и стратегическо планиране на висшите училища.

Втора глава е с аналитико-проблемен характер, като е изследвана и анализирана концептуална рамка на състоянието и развитието на стратегическото паниране в медицинските университети на Казахстан.

В трета глава, на основата на аналитичните разчети, базирани на анкетния подход, са предложени направленията за модернизирание на медицинските

университети в Казахстан на основата на стратегическото планиране. За тази цел са разработени модифицирана система за стратегическо планиране и модел за управление в медицинските университети на базата стратегическо планиране на основата на проектното управление с използване на всички налични инструменти и информационни технологии, фокусирани върху ефективно функциониране на системата за управление.

Отделните структурни елементи на дисертационния труд са разработени в логическа последователност, с необходимата аналитичност, проучване на добрите практики, приложена авторова методика и създаване на модел за ефективно управление на медицинските университети в Казахстан на основата на стратегическото планиране.

Предложеният дисертационен труд напълно съответства като научна разработка по обем и качество на законовите изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

Научните и научно-приложните резултати от научните търсения на автора се основават на задълбоченото познаване и творческото адаптиране на съвременни научни теории, нормативни актове и публикации по изследваната проблематика.

Поуките от миналото, проблемите на настоящето и възможностите за бъдеща реализация на ефективна система на управление на медицинските университети в Казахстан, позволяват да се систематизират следните научни и научно-приложни резултати и приноси моменти, посочени от автора на дисертационния труд, с които се солидаризирам:

3.1. Научни резултати и приноси:

3.1.1. Обоснована е водещата роля на стратегическото планиране в управлението на медицинските университети на Република Казахстан, необходимостта от подобряване на съществуващата система и въвеждане на нов механизъм за формиране и развитие на стратегическото планиране.

3.1.2. Систематизиране на инструментите и методите на стратегическото планиране, което позволява целесъобразното им използване в зависимост от структурния етап на процеса на стратегическо планиране. Дадени са кратки описания с източници на тези методи и средства.

3.2. Научно-приложни резултати

3.2.1. Научно обоснована са направената комплексна оценка и анализ на стратегическото планиране на медицинските университети на Република Казахстан.

3.2.2. Разработена е модифицирана система за стратегическо планиране.

3.2.3. Предложен е проект за модели на управление в медицинските университети, базирани на модифицирана система за стратегическо планиране, използваща управление на проекти, всички налични инструменти и информационни

технологии, фокусирани върху ефективното функциониране на системата за управление.

Дисертационният труд се отличава с яснота и логика на изследванията. Стилът на изложението е логичен, аналитичен, научноизследователски.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Доразвитата и обогатена управленска теория, основана на стратегическото планиране, генерираните нови знания и подходи, създадените модели и алгоритми за ефективно управление на медицинските университети в Казахстан, постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси, са лично дело на автора, като основната част от разглежданите идеи, подходи и решения представляват оригинални разработки или са нова интерпретация на вече известни, с отчитане на влиянието на променящите се условия и фактори на средата на образователния пазар и повишаване на качеството на висшето образование. Основание за това е научнолитературната осведоменост и компетентност на Сабина Нуракинова, която не търпи възражения, а похвали за стремежа да бъдат компилирани огромен брой досегашни научни мнения и изследвания по научния проблем в процеса на тяхното многообразие и противоречиво развитие.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Резултатите от научните търсения на автора в настоящия труд са популяризирани в редица публикации с национален и международен характер, което е в потвърждение на последователната, задълбочената, надграждащата научноизследователска дейност на Сабина Нуракинова по един ключов за ефективното управление на висшите училища проблем и неговото моделно усъвършенстване и адаптиране към изискванията на днешния дигитализиран свят и нарастващите потребности от качествен образователен процес във висшите училища, пряко кореспондиращи с темата на дисертационния труд.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Литературната осведоменост и компетентност на автора на дисертационния труд не търпи възражения, в подкрепа на което са използваните 170 литературни, нормативни, интернет източници на кирилица и латиница. По подходящ начин са компилирани и систематизирани съществуващите мнения, добрите практики и чужд опит в многообразието и противоречивото разбиране на изследвания научен проблем.

Не ми е известно резултати от изследването в дисертационния труд да са цитирани от други автори.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът съдържа основните проблеми и начините за тяхното решение, посочени в дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси, в подкрепа на защитимостта на научноизследователската теза.

8. Критични бележки

Към дисертационния труд нямам критични бележки, а по-скоро препоръка дисертационният труд, постигнатите научни и научно-приложни резултати и приноси в него и направените предложения от автора по възможност да станат достояние на заинтересуваните структури и органи, чиято рационалност е в подкрепа на ефективното управление на висшите училища в Казахстан.

9. Лични впечатления за кандидата

Не познавам лично Сабина Нуракинова. Преценките ми в рецензията се основават на впечатленията ми от комуникацията по време на защитата на проекта и на предварителната защита на дисертационния труд, както и от информацията от CV. Това ми дава основание да затвърдя впечатлението си, че Сабина Нуракинова познава изследваната от нея проблематика, коректно използва проучената за постигане на целите на дисертационния труд библиография, има критично отношение към идентифицираните в хода на научноизследователската му работа проблеми. Научните изследвания и анализи са задълбочени, резултатите от тях правилно са интерпретирани, постигнати са значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси.

В хода на рецензирането не са постъпили и не съм установила случаи на плагиатство.

Представена е справка за съответствие с минималните национални изисквания за придобиване на образователна и научна степен „ДОКТОР“ с общ точков еквивалент 100 т. при минимално изискуеми се 80 т.

10. Заключение

Дисертационният труд на тема „Модернизация на системата за управление на медицинските висши училища на Казахстан на основата на стратегическото планиране“, разработен от Сабина Нуракинова е завършен, задълбочен, оформен научен труд по изключително актуален проблем, съдържащ значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси. Същите са лично дело и в подкрепа на способността на автора самостоятелно да разработва важни за управленската теория и практика проблеми, свързани с ефективността на управление на висшите училища на основата на стратегическото планиране. Дисертационният

труд се явява методологическа база за бъдещи научни изследвания на Сабина Нуракинова, за което има не само потенциал, но и стремеж за иновативност в научноизследователската си дейност.

11. Оценка на дисертационния труд

Постигнатите значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси от изследванията на Сабина Нуракинова и предложенията, направени от него, основавайки се на горепосочените нейни качества и потенциал за научноизследователска дейност ми дава основание за **положителна оценка на дисертационния труд** и считам, че същият ще бъде високо оценен от непредубедения читател и може да послужи като база за бъдещи изследвания.

Дисертационният труд отговаря на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и нормативната уредба на НВУ „Васил Левски“. С убеденост предлагам на уважаемите членове на научното жури да се присъди на Сабина Нуракинова придобиването на ОНС „доктор“ за разработения дисертационен труд на тема „Модернизация на системата за управление на медицинските висши училища на Казахстан на основата на стратегическото планиране“, в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)“.

22.04. 2023 г.
гр.Велико Търново

Рецензент:
Проф. д. н. Севдалина Димитрова

R E V I E W

by Prof. DSc. Sevdalina Ilieva Dimitrova,
phone +359 887 395 307; sevdalinaid_bg@mail.bg
Registration number 45970 in the scientific activity register -
<https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14061>;
Registration number 14061 in the register of the academic staff -
<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/14061>;

of Sabina Nurakinova's dissertation

on the topic "MODERNIZATION OF THE MANAGEMENT SYSTEM OF MEDICAL
HIGHER SCHOOLS OF KAZAKHSTAN ON THE BASIS OF STRATEGIC
PLANNING",

presented for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor"
in a professional direction 3.7. "Administration and management", in the doctoral
program "Organization and management outside the sphere of material production
(security and defense)"

Veliko Tarnovo

2024

1. Relevance and significance of the developed scientific problem

The development and progress of any country in modern society is based on the system of higher education, whose mission is to strive to increase the quality of human potential. In this context, a special place is occupied by the professional education of medical specialists capable of ensuring the protection of people's health and in defense of health security, guaranteeing their viability.

Health, as a major macroeconomic factor, is established as a key element of the countries' strategic plans for sustainable development in the context of globalization processes, whose ever-appearing negative effects give rise to new challenges for the countries' health systems. New infectious diseases, epidemiological, environmental and behavioral risks are emerging, which more than ever require professional provision of quality medical care and protection of public health. And here the main question is whether vocational education is able to respond to these challenges, the answer to which is ambiguous. Moreover, education systems should continuously adapt to the dynamic changes of the environment and develop at an anticipatory pace..

Taking into account all the world trends in this direction, the importance of medical universities for the development of the health system, the economy and trends in international markets is increasingly confirmed. Medical universities are becoming one of the main sources of innovation and technology introduced into the healthcare system. And this means that for their effective development and the provision of a quality educational process, the choice of an adequate strategic framework based on the "education-science-innovation" trimer, which defines the relevance of the topic of doctoral student Nurakinova's dissertation, is of key importance. In response to this, the concept of the system of management and strategic planning of universities, its varieties, the results of the implementation of different models of management in universities in different countries, and the potential of Kazakhstan medical universities in this direction were evaluated..

The reading of the dissertation is in support of the full compliance of the topic with the main content of the same. Moreover, the author has set his ambitious goal on the basis of systematization and analysis of existing theoretical developments and shared practical experience to contribute to the management model of medical universities in Kazakhstan based on strategic planning.

The defensibility of the goal set in this way is through the solution of the specified research tasks, the justified object, subject and subject of the scientific research, the applicability of the generally recognized scientific knowledge theoretical and empirical methods.

In support of the formulated research thesis of the research study, the author justifies the scope of the research findings and the verification of the answers to the research questions in support of its defensibility.

A dissertation is presented to the scientific community, distinguished by the clarity and logic of research, with an analytical research style of presentation. Scientific solutions of a practical-applied nature are proposed for effective management of medical universities in Kazakhstan. The specifics of the analytical-research work in the dissertation

indisputably prove Sabina Nurakinova's contributions to the enrichment of theory, generation of new knowledge and improvement of practice for effective management of medical universities based on strategic planning.

2. General characteristics and structure of the dissertation work

The dissertation work is structured in accordance with the formulated goals and specified research tasks, the chosen methodology and tools. The achievement of the goal, the decisiveness of the tasks and the defensibility of the research thesis in the presented studies and analyses, are in a volume of 270 pages, of which 233 pages are the main text, literature - 17 pages and appendices of 20 pages. The main text contains 28 figures and 15 tables. The content of the scientific work is presented in an introduction, an exposition in three chapters, a conclusion, references, appendices.

For the purposes of the research and the achieved scientific and scientific-applied results in the dissertation, Sabina Nurakinova researches and uses appropriate literature, including 197 sources of a different nature (normative acts and documents of national and international significance, literary - in Cyrillic and Latin, and Internet sources). The defensibility of the conclusions and results in the dissertation work is through a successful symbiosis of theoretical-scientific and practical-cognitive study of the researched issues, supported by the necessary evidentiary materials.

The first chapter of the dissertation is a kind of theoretical-methodological presentation of the system of management and strategic planning of higher schools.

The second chapter is of an analytical-problematic nature, as a conceptual framework of the state and development of strategic planning in the medical universities of Kazakhstan has been studied and analyzed..

In the third chapter, on the basis of analytical estimates based on the survey approach, directions for modernization of medical universities in Kazakhstan based on strategic planning are proposed. For this purpose, a modified strategic planning system and a management model were developed in medical universities based on strategic planning based on project management using all available tools and information technologies, focused on the effective functioning of the management system.

The individual structural elements of the dissertation work are developed in a logical sequence, with the necessary analyticality, research of good practices, applied author's methodology and creation of a model for effective management of medical universities in Kazakhstan based on strategic planning.

The proposed dissertation fully corresponds as a scientific development in terms of volume and quality to the legal requirements for awarding the educational and scientific degree "doctor".

3. Characteristics of the scientific and scientific-applied contributions in the dissertation work. Credibility of the material

The scientific and scientific-applied results of the author's research are based on the in-depth knowledge and creative adaptation of modern scientific theories, normative acts and publications on the researched issues.

The lessons of the past, the problems of the present and the possibilities for the future implementation of an effective system of management of medical universities in Kazakhstan, allow to systematize the following scientific and scientific-applied results and points of contribution indicated by the author of the dissertation work, with which I stand in solidarity:

3.1. Scientific results and contributions:

3.1.1. The leading role of strategic planning in the management of medical universities of the Republic of Kazakhstan, the need to improve the existing system and introduce a new mechanism for the formation and development of strategic planning is substantiated.

3.1.2. Systematization of the tools and methods of strategic planning, which allows their appropriate use depending on the structural stage of the strategic planning process. Brief descriptions with sources of these methods and tools are given.

3.2. Scientific and applied results

3.2.1. The complex assessment and analysis of the strategic planning of the medical universities of the Republic of Kazakhstan were scientifically substantiated.

3.2.2. A modified strategic planning system was developed.

3.2.3. A project for management models in medical universities based on a modified strategic planning system using project management, all available tools and information technologies focused on the effective functioning of the management system is proposed.

The dissertation is distinguished by the clarity and logic of the research. The style of the presentation is logical, analytical, scientific research.

4. Evaluation of the scientific results and contributions of the dissertation work

The developed and enriched management theory based on strategic planning, generated new knowledge and approaches, created models and algorithms for effective management of medical universities in Kazakhstan, achieved scientific and scientific-applied results and contributions are the personal work of the author, as the main part of the considered ideas, approaches and solutions represent original developments or are a new interpretation of already known ones, taking into account the influence of changing conditions and factors of the educational market environment and increasing the quality of higher education. The basis for this is the scientific literary awareness and competence of Sabina Nurakinova, who does not tolerate objections, but praises for the aspiration to compile a huge number of previous scientific opinions and studies on the scientific problem in the process of their diversity and contradictory development.

5. Evaluation of dissertation publications and authorship.

The results of the author's scientific research in the present work have been popularized in a number of publications of a national and international nature, which is a confirmation of Sabina Nurakinova's consistent, in-depth, building research activity on a key problem for the effective management of higher education institutions and its model improvement and adaptation to the requirements of today's digitized world and the growing needs for a quality educational process in higher schools, directly corresponding to the topic of the dissertation work.

6. Literary awareness and competence of the doctoral student

The literary awareness and competence of the author of the dissertation does not tolerate objections, which is supported by the used 170 literary, normative, internet sources in Cyrillic and Latin. Appropriately compiled and systematized existing opinions, good practices and foreign experience in the diversity and contradictory understanding of the researched scientific problem.

I am not aware of any research results cited in the dissertation by other authors.

7. Evaluation for the autorefereed

The abstract contains the main problems and ways to solve them, indicated in the dissertation work. It gives a complete picture of the scientific value and practical applicability of the achieved scientific and scientific-applied results and reports, in support of the defendability of the research thesis.

8. Critical notes

I have no critical remarks about the dissertation, but rather a recommendation that the dissertation, the achieved scientific and scientific-applied results and contributions and the proposals made by the author should be made available to the interested structures and bodies, whose rationality is in support of effective management of higher education institutions in Kazakhstan.

9. Personal impressions of the candidate

I do not know Sabina Nurakinova personally. My judgments in the review are based on my impressions of the communication during the project defense and the pre-dissertation defense, as well as the information from the CV. This gives me reason to confirm my impression that Sabina Nurakinova knows the issues she researches, correctly uses the bibliography studied to achieve the goals of the dissertation work, has a critical attitude to the problems identified in the course of her research work. Scientific research and analysis are in-depth, their results are correctly interpreted, significant for theory and practice scientific and scientific-applied results and contributions have been achieved.

During the course of the review, no cases of plagiarism occurred and I did not detect them.

A certificate of compliance with the minimum national requirements for the acquisition of the educational and scientific degree "DOCTOR" with a total point equivalent of 100 points with a minimum required of 80 points has been submitted.

10. Conclusion

The dissertation work on the topic "Modernization of the management system of medical higher schools of Kazakhstan on the basis of strategic planning", developed by Sabina Nurakinova, is a complete, in-depth, structured scientific work on an extremely topical problem, containing significant for theory and practice scientific and scientific applied results and contributions. They are a personal work and in support of the author's ability to independently develop problems important for management theory and practice, related to the effectiveness of management of higher education institutions based on strategic planning. The dissertation is a methodological basis for future scientific research of Sabina Nurakinova, for which she not only has potential, but also strives for innovation in her research activity.

11. Evaluation of the dissertation work

The achieved scientific and scientific-applied results and contributions of Sabina Nurakinova's research, which are significant for theory and practice, and the proposals made by him, based on her above-mentioned qualities and potential for scientific research activity, gives me grounds for a **positive assessment of the dissertation work** and I consider that the same will be highly appreciated by the unbiased reader and may serve as a basis for future research.

The dissertation complies with the Law on the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the regulations of Vasil Levski National University. With conviction, I propose to the respected members of the scientific jury to award Sabina Nurakinova the award of the Scientific and educational degree "**Doctor**" for the developed dissertation work on the topic "Modernization of the management system of medical higher schools of Kazakhstan on the basis of strategic planning", in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction 3.7. Administration and Management, Doctoral Program "Organization and Management Outside the Sphere of Material Production (Security and Defense)".

22.04. 2023
Veliko Tarnovo

Reviewer:
Prof. DSc Sevdalina Dimitrova